

På baksidan arkivsignum H · II ·

Sigill av ofärgat vax: n. 1 fragment av konung Magnus' sekret (lejon över tre ginbalkar i sköld under krönt hjälm, se H. Fleetwood, Svenska medeltida kungasigill II, 1942, s. 39 och 41); n. 2 (lejon över tre ginbalkar i sköld under krönt hjälm med fjäderbollar, jfr Fleetwood, a. a., s. 50): + Secretum: Eri[ci: D]e[i: g]racia[: regis: Svecie et S]canie; n. 3 (sparre mellan tre rosor i sköld, se Sv. sig. fr. medelt. I, 3, 461): [+ Secretvm Nicolai Abi]orn[s]on; n. 4–5 snitt för remsor; n. 6 (balk i sköld under hjälm med fjäderbuske och hjälmtäcke, se a. a. I, 3, 663, och Personhist. tidskrift 1941–42, s. 16, fig. 5): [S'] Throtton[is P]ætærsson; n. 7 (sparre i sköld, jfr Sv. sig. fr. medelt. I, 3, 462): + S' Lavrencii • Karlls • son; n. 8 bortfallet från remsan; n. 9 (två bjälkar i sköld under hjälm med hatt och fjädervippa; se komm. vid SD 5767): + Sigillvm + Nicholai + Thvr + son; n. 10 remsa med spår av sigill; n. 11 (stolpe i sköld under hjälm med fjädervippepydda oxhorn, se a. a. I, 3, 552): + Sigillvm: Magni: Niclesson; n. 12–14 bortfallna från remsorna; n. 15 snitt för remsa. – Sigill n. 1 är nu med sin remsa insatt i skåra n. 5.

5689. 1357 före januari 18(?).

”Tierp och Tolffta Sochner.
— — —

Eedhel och wälbordig Erland Biörssons til Aspenäs tienare kärde till yttri boerne att hans herre hade förnummit^a att the hafwe vnsagdt hans höghetz Torp Foleken att the wille thet vpbränna och thet sigh tilägna, då lade han fram eet gamalt bref pa Pergement skrifwidt Anno 1357 hwilket inne hölitt at förskrifne Torp lyder vnder Aspenäs, då tilsades yttri boerne att the inthet skulle befate sigh med thet them inthet tilkom.”

Anteckning 1620 i Häradsrätternas renov. domböcker 1605–1634, Uppsala län 3 a, fol. 123 r, Svea hovrätts arkiv, Sv. Riksark.

Det i anteckningen nämnda pergamentsbrevet är sannolikt det på häradstinget i Tierp utfärdade fastebrev som omtalas i SD 5691 a och b. Det ifrågakvarande torpet torde vara Fålbäcken.

^a *Bokstäverna nummi med en stapel för litet ms.*

5690. 1357 januari 18. (Tierp.)

Barnam Gislesson säljer stenet, kapellet och andra byggnader i Aspenäs (i Östervåla socken) till sin broder herr Magnus Gislesson för 400 mark att betalas vid de tidpunkter som dennes brev föreskriver. Köpet har gjorts på Tierps ting enligt landslag i närvaro av herr Nils i Tierp som köpvän samt Johan Domare och Peter i Bro, kyrkvård i Tierp, som vittnen.

Brevutfärdaren sigillerar.

Orig. på perg. (21,3×7,9 cm; 8 rader), Sv. Riksark. (Sjöholmssaml.). – Brevet har på baksidan (med 1700-talshand) siffran 28, vilken korresponderar med de beteckningar, ”No 32” resp. ”No 26”, som enligt J. Hallenbergs avskrifter av orig. till SD 5691 a resp. b fanns på baksidorna av dessa.

Dokumentet har tillhört Gysinge bruks arkiv (enl. Register öfwer Documenterna wid Gysinge Bruk, upplagt 1769, pag. 149; Stora Kopparbergs Bergslags AB:s arkiv, Falun; den ovannämnda numreringen a tergo hänför sig icke till denna förteckning). Om brevet uppger C. G. Styffe: ”fanns förr på Gysinge” (Skandinavien under unionstiden, 1. uppl. 1867, s. 274 not 4; 3. uppl. 1911, s. 365 not 4), vilket synes tyda på att det låg där ännu när Styffe, då amanuens i Riksarkivet, tog en avskrift (nu förvarad tillsammans med orig.); hans amanuensid inföll 1843–58 (avskrifter av andra Gysinge-brev, nu i Bergslagsarkiv, Falun, har han vidimerat 1852). Vid en avskrift av G. A. Sparre, dat. nov. 1863 (B. E. Hildebrands saml.

till Sv. Diplomatarium 3, Vitterh.ak:s dep. i Sv. Riksark.) meddelas emellertid, att orig. befinner sig hos greve A. Lewenhaupt (på Sjöholm). Jfr I. Friedlaender, Peringskölds diplomatarium (1971), s. 113 not 8.

Jfr Det medeltida Sverige 1: 4 (1974), s. 123, 127; Bj. Beckman, Matts Kättilmundsson och hans tid II (1954), s. 471 ff.

Att hus skulle köpas med vän och vittnen stadgas i Magnus Erikssons landslags köpmålabalk, flock 1; stadgandet är hämtat från motsvarande balk i Östgötalagen (Uinsorþa balkær); se Magnus Erikssons landslag i nusvensk tolkning av Åke Holmbäck och Elias Wessén (1962), s. 152, 156.

Thæt see allum witlikt at jak barnam gislæson kænnis mich haua latit *minum* brodhær hærræ magnuse gislason steenhusidh j aspænes ok kappellinæ ok alla andhra byghningh jnnan gaarz ok vtan for fyræhundradhæ markær æpte sua timum sum hans breff til sighia mædh win ok withnum sua sum lanz lagh til sighia / Ok winin war hærræ niclis a tyerp ok within waro joan domaræ ok pædhær j bro keerkiowærændæ j tyerp · Thetta keep wardh giort a ræto thyngæ j tyerp [.] jn cuius rei testimonium sigillum meum presentibus est appensum [.] Scriptum et datum anno domini M^occc^olviii^o feria quarta proxima post octauas epyphanie / domini

På baksidan: c^j^a

Sigillet och den ur brevet skurna remsan bortfallna.

^aDärtill två eftermedeltida påskrifter; jfr SD 5691 a och b.

5691 a.

1357 januari 18.

Tierp.

Barnam Gislesson skiftar jord enligt landslag med sin broder herr Magnus Gislesson och upplåter därvid:

3 markland 8 örtugland i "Vendeled" i Tierps socken jämte den därifrån utbyggda gården Aspås (nu i Östervåla socken) mot Magnus' gods Ranstad (i Stenstorps socken) i Västergötland, Lunda kvarn och Gimmerstorp (i Borgunda socken);

ytterligare upplåter Barnam 10 örtugland i Gundbo och 2 markland i Öndbo i Tierps (nu i Östervåla socken), 13 öresland 1 örtugland i Svina i Östervåla socken, 1/2 markland i Risånge i Harbo socken, 1 öresland 5 penningland och en kvarnfors i Ullfors i Tierps socken, 2 öresland 1/2 örtugland i Ålfors, 1 öresland i Gisselbo, Fålbäcken, 1 örtugland i Degerbo, 10 penningland i Yvre samt 1 öresland 3 penningland i Fors (allt i Tierps socken) till Magnus mot 2 markland i Til i Hjalsta socken;

slutligen upplåter Barnam 12 öresland i Älby i Vendels socken mot Magnus' gods Torestorp i Västergötland och ett landbogods i Väberga (i N. Åsarps socken), som Magnus fått av Nils Magnusson.

Fasta på godsens har givits vid häradsting i Tierp, Våla och Vendel, och häradshövdingarna har utfärdat brev därom; jämkning i skiftet skall kunna ske, varvid Jon Kristinasson och Jöns Bengtsson skall vara skiljedomare.

Brevutfärdaren ber konung Magnus, riddaren Nils Abjörnsson och Gustav Arvidsson samt Upplands lagman Magnus Gregersson att jämte honom själv sigillera.

Orig. på perg. tillhörde Gysinge bruks arkiv; se komm. till SD 5690. Det är nu förkommet. På baksidan har det (enl. avskr. AB, se nedan) haft beteckningen "No 32"; jfr komm. till SD 5690.

Avskrifter av rikshistoriografen Jonas Hallenberg, dat. Stockholm 1795 29/12: [A] cod. E 175, pag. 579–581, Uppsala Univ.bibl.; [B] Topographica: Uppsala län, Kammarark. i Sv. Riksark.; [Ba] B. E. Hildebrands saml. till Sv. Diplomatarium 3, Vitterh.ak:s dep. i Sv. Riksark.